

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Jana Vyklického v právní věci žalobce: **J. V.,** zastoupený JUDr. Lenkou Šimanovou, advokátkou se sídlem Masarykovo nám. 1007, Vizovice, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí,** se sídlem Na Poříčním právu 1/376, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 15. 10. 2012, č. j. 33 A 28/2012 - 34

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Zástupkyni žalobce JUDr. Lence Šimanové, advokátce se sídlem Masarykovo nám. 1007, Vizovice, **se přiznává** odměna za zastupování žalobce ve výši 1.600 Kč, která jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od nabytí právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností žalobce (dále též „stěžovatel“) brojil proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 15. 10. 2012, č. j. 33 A 28/2012 - 34 (dále jen „napadený rozsudek“), jímž bylo zamítnuta jeho žaloba proti zamítavému rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 2. 2012, o odvolání proti rozhodnutí správního orgánu I. stupně ze dne 29. 11. 2011, kterým nebyla žalobci přiznána dávka mimořádná okamžitá pomoc na úhradu jízdného z Vizovic do Zlína a zpět za účelem výuky práce na PC v rámci individuálního akčního plánu organizovaného úřadem práce s odůvodněním, že prokázané jízdné je propláceno úřadem práce, proto duplicitní úhrada jízdného není v souladu s § 2 odst. 5 písm. a) zákona č. 111/2006 Sb., o hmotné nouzi, v platném znění.

V podané žalobě žalobce požadoval nápravu a postup správních orgánů obou stupňů považoval za ponižování jeho osoby, za diskriminaci a zároveň žádal odškodnění. Uváděl, že takto je tomu ze strany úředníků žalovaného při každé jeho žádosti o okamžitou mimořádnou pomoc, ať už jde o opravu pračky, opravu vařiče, kouřovodu ke kamnům, placení domovního odpadu, daně z nemovitosti, atd., a žádosti jsou zamítány. Žádal proto, aby žalovaný po provedeném soudním řízení vše napravil.

Krajský soud v napadeném rozsudku dospěl k závěru, že správní orgán I. stupně, ani správní orgán II. Stupně, procesní postup neporušily. Věcí se obsahově zabývaly, posuzovaly celkovou majetkovou situaci žalobce, i skutečnost, že absolvování vzdělávacího programu, který probíhal po dobu deseti dnů, by u žalobce jako osoby více než jedenáct let evidované v systému uchazečů o zaměstnání mohlo zvýšit jeho šance na uplatnění trhu práce. Přitom konstatovaly, že prokázané jízdné na tento kurz je po jeho skončení propláceno úřadem práce ve Zlíně, a jeho požadovaná úhrada v režimu okamžité mimořádné pomoci není v souladu se zněním § 2 odst. 5 písm. a) zákona č. 111/2006 Sb., o hmotné nouzi, v platném znění, neboť poskytnutí této pomoci by vytvořilo situaci duplicitní úhrady jízdného ve spojení se vzděláváním, a to jednak požadavkem u úřadu práce a jednak požadavkem u správního orgánu I. stupně rozhodujícího o pomoci v hmotné nouzi. Soud vyhodnotil účel citovaného znění § 2 odst. 5 písm. a) zákona o hmotné nouzi, a souhlasil s názorem žalovaného, že důvody této pomoci by bylo možno rozšířit i na situaci žalobce, pokud by nebylo možné jiné řešení. V situaci, kdy se však náklady jízdného hradily z prostředků úřadu práce, poskytnutí dávky mimořádné okamžité pomoci nepřicházelo v úvahu. Proto krajský soud žalobu zamítl.

Krajský soud také podotkl, že ze správního spisu zjistil, že úřad práce v prosinci 2011 jízdné na kurz práce s PC žalobci uhradil, což bylo ještě v době běžícího odvolacího řízení před žalovaným.

V podané kasační stížnosti a jejím doplnění soudem ustanovenou zástupkyní (k žádosti stěžovatele) stěžovatel uvedl, že stížnost podává z důvodů § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Krajský soud podle názoru stěžovatele rozhodl nezákonně, neboť nesprávně posoudil právní otázky v předcházejícím řízení, řízení trpělo vadami spočívajícími v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech a je s nimi v rozporu, rozsudek krajského soudu dle názoru stěžovatele trpí nedostatkem důvodů rozhodnutí. Žalovaný podle názoru stěžovatele nesprávně posoudil a vyhodnotil stěžovatelovu životní situaci, neb dobře věděl, že nemá dostatečné prostředky. Tím mu jako osobě v hmotné nouzi bez finančních prostředků hrozilo, že pokud se nedostaví jako uchazeč na Úřad práce Zlín, bude vyřazen ze seznamu uchazečů o zaměstnání. Stěžovatel dále nesouhlasí s postupem krajského soudu, který odkázal na to, že správní orgán postupoval podle citovaných ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi, zatímco měl vyjádření správního orgánu posuzovat nezávisle, a ne konstatovat, co již bylo dáno. Krajský soud nesprávně vyhodnotil situaci stěžovatele, neboť prokázané jízdné bylo vypláceno až po skončení kurzu do 30 kalendářních dnů, avšak stěžovatel prostředky na dané předběžné náklady potřeboval na začátku cestování na daný kurz. To mu však neumožnil ani úřad práce ve Zlíně, ani sociální odbor Městského úřadu Vizovice. Dále stěžovatel uvedl, že byl krácen na svých právech ve smyslu § 82 s. ř. s. pokynem správního orgánu, který rozhodnutí vydal a byl zaměřen proti němu, a také, že se domnívá, že žalovaný správní orgán překročil zákonem stanovené meze správního uvážení nebo je

zneužil ve smyslu § 78 odst. 1 s. ř. s. S ohledem na uvedené stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k novému řízení a rozhodnutí.

Po poučení ze strany Nejvyššího správního soudu stěžovatel namítl podjatost členů senátu, který měl věc podle rozvrhu práce projednávat. Usnesením jiného senátu Nejvyššího správního soudu ve smyslu § 8 odst. 5 s. ř. s., ze dne 3. 4. 2013, č. j. Nao 14/2013 – 17, byla námitka podjatosti vznesená proti soudcům JUDr. Petru Průchovi, JUDr. Jaroslavu Vlašínovi a JUDr. Janu Vyklickému zamítnuta jako nedůvodná, a bylo rozhodnuto, že uvedení soudci nejsou vyloučení z projednávání předmětné věci.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud považuje za nutné nejprve podotknout, že v průběhu řízení před správními orgány došlo k novelizaci zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a to zákonem č. 366/2011 Sb. Podle čl. VIII bodu 10 tohoto zákona řízení o odvolání v oblasti dávek pomoci v hmotné nouzi, o kterých nebylo do dne nabytí účinnosti tohoto zákona pravomocně rozhodnuto, dokončí namísto krajských úřadů Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „ministerstvo“ nebo „žalovaný“). Na základě tohoto ustanovení tedy přešla pravomoc rozhodovat o odvolání ve výše uvedené oblasti na ministerstvo, které také napadené rozhodnutí vydalo, ač v době podání odvolání byl odvolacím orgánem krajský úřad.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež byly stěžovatelem v kasační stížnosti uplatněny. Neshledal přitom vady, k nimž by podle § 109 odst. 4 s. ř. s. musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost **není důvodná.**

Z obsahu spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatel dne 21. 11. 2011 podal na Městský úřad Vizovice žádost o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nezbytného jednorázového výdaje, v níž uvedl, že žádá „o příspěvek od Úřadu práce Zlín na výuku PC“, která se má konat ve Zlíně dne 28. 11. 2011. Městský úřad jej přípisem ze dne 22. 11. 2011 vyzval, aby svoji žádost doplnil a doložil, jmenovitě, aby uvedl výši předpokládaného výdaje a časový rozpis plánované výuky. Současně městský úřad vlastním úředním šetřením zjišťoval informace o předmětné výuce práce s PC na Úřadu práce Zlín. Stěžovatel se osobně dostavil na městský úřad dne 23. 11. 2011, bylo jednáno o odhadu výše výdajů na jízdné v částce 700 Kč, avšak tuto skutečnost stěžovatel do žádosti nedopsal. Bylo mu vysvětleno, že náklady jízdného mu budou proplaceny Úřadem práce Zlín po předložení jízdních dokladů. Současně byl vyrozuměn o možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí, s tím, že bude vydáno rozhodnutí o nepřiznání dávky. K tomuto se stěžovatel vyjádřil písemně přímo na listinu „vyrozumění“ za jeho text (založeno ve spisu), a to tak, že s vyjádřením referenta sociálního odboru nesouhlasí, a že předá další vyjádření osobně do 25. 11. 2011. Toto vyjádření stěžovatel osobně doručil městskému úřadu dne 24. 11. 2011, a uvedl v něm, že se na kurz nedostaví, přestože je opakovaně upozorňován na možnost sankčního vyřazení z evidence u Úřadu práce. Opakovaně mu bylo vysvětleno, že veškeré jízdní doklady k cestě na konání kurzu mu budou proplaceny Úřadem práce Zlín.

Ze záznamu ze dne 29. 11. 2011 obsaženého ve správním spisu se podává, že pracovnice Úřadu práce Zlín sama telefonicky sdělila, že pan Večeřa se určeného dne, tj. 28. 11. 2011, na rekvalifikaci do Zlína skutečně dostavil.

Poté dne 29. 11. 2011 vydal městský úřad rozhodnutí, kterým dávku mimořádná okamžitá pomoc na úhradu nezbytného jednorázového výdaje stěžovateli nepřiznal. Vyšel z toho, že stěžovatel je od 3. 1. 2000 evidován na úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání bez nároku na podporu v nezaměstnanosti, a dále se zabýval majetkovými poměry stěžovatele. Je z jedné dvanáctiny spoluvlastníkem rodinného domku, který obývá, dalším majetkem je vlastnictví pozemku – zahrady kolem domu a pole, které využívá pro vlastní potřebu. Na úhradu výdaje spojeného s bydlením, tj. ročního poplatku za svoz domovního odpadu na rok 2011 mu byla poskytnuta dávka mimořádné okamžité pomoci, od května 2007 je příjemcem příspěvku na živobytí, neuplatňuje zákonný nárok na dávku státní sociální podpory, příspěvek na bydlení, není příjemcem doplatku na bydlení.

Žádost o předmětnou dávku městský úřad podřadil režimu § 2 odst. 5 písm. a) zákona o hmotné nouzi, podle něhož za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat osobu, která nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky k *úhradě nezbytného jednorázového výdaje, spojeného zejména se zaplacením správního poplatku při prokázané ztrátě osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních prostředků, a v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu.* V odůvodnění rozhodnutí městský úřad uvedl, že posuzoval celkovou majetkovou a sociální situaci žadatele, a zabýval se skutečností, že absolvování předmětného vzdělávacího programu by u stěžovatele, jako osoby více než jedenáct let evidované v systému uchazečů o zaměstnání, mohlo zvýšit jeho šance na uplatnění trhu práce, avšak vzhledem ke skutečnosti, že úhrada jízdného měla být v daném případě poskytnuta úřadem práce, který vzdělávání pořádal, bylo by přiznání dávky mimořádné okamžité pomoci na úhradu tohoto výdaje duplicitní. Městský úřad s odkazem na tyto skutečnosti dospěl k závěru, že předmětný výdaj není v souladu se zněním § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi, a proto rozhodl dávku nepřiznat.

Žalovaný potom ze stejných důvodů k podanému odvolání stěžovatelem rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil, a odvolání zamítl. Ze správního spisu přitom plyne, jak ostatně poznamenal i krajský soud, že ještě před tím, než rozhodl žalovaný o odvolání, byla úhrada nákladů jízdného stěžovateli úřadem práce Zlín vyplacena.

Předmětný postup a výsledná rozhodnutí správních orgánů obou stupňů krajský soud v napadeném rozsudku vyhodnotil jako souladná se zákonem a žalobu zamítl. Přitom také poznamenal, že vyplacením nákladů jízdného ještě před vydáním rozhodnutí žalovaného o odvolání předmět žaloby odpadl.

Za popsaného skutkového stavu věci a obsahu dotčené právní úpravy je i Nejvyšší správní soud toho názoru, že jak rozhodnutí správních orgánů obou stupňů, tak i napadený rozsudek krajského soudu, byly vydány v souladu s právní úpravou.

Dávky okamžité mimořádné pomoci jsou svojí povahou fakultativními dávkami pomoci v hmotné nouzi, které jsou závislé na správním uvážení příslušného orgánu, a

nárok na ni vzniká až samotným rozhodnutím o jejím přiznání. V případě dávky mimořádné okamžité pomoci na úhradu nezbytného jednorázového výdaje zákonná úprava ve shora citovaném § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi výslovně uvádí důvody, resp. účely jejího poskytnutí. Je třeba souhlasně se správními orgány obou stupňů, i s krajským soudem, dodat, že takto uváděné důvody, resp. účely, jsou demonstrativní, a jistě by bylo možné sem podřadit i situaci stěžovatele, pokud, by nebylo možné úhradu jízdného řešit jinak.

To souvisí s tím, že režim dávek pomoci v hmotné nouzi je koncipován jako subsidiární, tj. takový, který přichází v úvahu jen tehdy, pokud nelze prostředky ke krytí příslušných potřeb nebo úhradě příslušných nákladů získat či zajistit jinak. A v daném případě platilo, že náklady jízdného hradil Úřad práce Zlín, který rekvalifikaci pořádal, a stěžovateli to bylo také předem známo. Proto je nutno souhlasit s tím, že přiznání požadované dávky okamžité mimořádné pomoci by vedlo k duplicitě úhrady jízdného a dostalo by se tak do rozporu nejen s obsahem, ale i s účelem citovaného § 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi.

V úvahu nepřicházelo ani přiznání této dávky k „zapůjčení prostředků“ s tím, že by po proplacení prokázaného jízdného úřadem práce byla správnímu orgánu pomoci v hmotné nouzi stěžovatelem daná „půjčka“ vrácena.

Na základě výše uvedeného tedy Nejvyšší správní soud neshledal, že by krajský soud nesprávně posoudil právní otázky v předcházejícím řízení, že by toto řízení trpělo vadami spočívajícími v tom, že skutková podstata, z níž žalovaný vycházel, neměla oporu ve spisech či že by s nimi byla v rozporu. Tyto námitky stěžovatele tedy Nejvyšší správní soud neshledal jako důvodné. Tvrzení stěžovatele, že napadené usnesení trpí nedostatkem důvodů rozhodnutí, taktéž Nejvyšší správní soud nepřisvědčil, protože z odůvodnění napadeného usnesení je zcela jasně patrné, z jakých důvodů krajský soud žalobu stran jednotlivých jí napadených rozhodnutí zamítl a o jaká zákonná ustanovení a skutková zjištění své úvahy opřel.

Ohledně námitky stěžovatele, že byl krácen na svých právech ve smyslu § 82 s. ř. s. pokynem správního orgánu, který rozhodnutí vydal a byl zaměřen proti němu, Nejvyšší správní soud jen stručně poznamenává, že tento žalobní typ, tj. žalobu na ochranu před nezákonným zásahem, lze uplatňovat jen tam, kde nelze uplatnit žalobu proti rozhodnutí správního orgánu, tzn. že jde o žalobní návrhy vzájemně se vylučující.

Konečně k námitce stěžovatele, že se domnívá, že žalovaný správní orgán překročil zákonem stanovené meze správního uvážení nebo je zneužil ve smyslu § 78 odst. 1 s. ř. s., Nejvyšší správní soud uvádí, že k ničemu takovému nedošlo, a jak ostatně plyne i ze shora provedené rekapitulace, správní orgán se naopak striktně držel možností, které právní úprava pro toto rozhodování poskytuje.

Ve zbytku odkazuje Nejvyšší správní soud na výstižné a podrobné odůvodnění jak rozhodnutí odvolacího správního orgánu, tak i napadeného rozsudku krajského soudu, s nimiž se plně ztotožňuje.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost stěžovatele jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 in fine s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1, 2 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení, které mu vznikly. Žalovanému správnímu orgánu, který by jinak měl právo na náhradu nákladů řízení, nelze náhradu nákladů řízení v souladu s ustanovením § 60 odst. 2 s. ř. s. přiznat.

Ustanovené zástupkyni stěžovatele náleží v souladu s § 11 odst. 1 písm. b) a d), § 7 a § 9 odst. 2 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“), a přiznal jí odměnu za dva úkony právní služby po 500 Kč, tj. za převzetí a přípravu zastoupení včetně první porady s klientem a doplnění kasační stížnosti ze dne 23. 7. 2013, celkem tedy 1.000 Kč. Dále Nejvyšší správní soud přiznal ke každému úkonu náhradu hotových výdajů podle § 13 odst. 3 téže vyhlášky po 300 Kč, celkem tedy 600 Kč. Jelikož ustanovená advokátka nedoložila osvědčení o registraci k placení DPH, soud vycházel z toho, že plátcem této daně není. Celkem tedy ustanovené zástupkyni přísluší odměna ve výši 1.600 Kč, která jí bude vyplacena do 30 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. listopadu 2013

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu